

Kaip piktžolės sode, taip ir korupcija valstybėje – neišvengiamos.

Sodininko pareiga – naikinti piktžoles, o piliečių – priešintis korupcijai. 32 Lietuvos piliečiai – įvairių dalykų mokytojai iš 11 mokyklų – ėmėsi veiksmų ir parengė integruotą antikorupcinio ugdymo programą.

Seni įpročiai neprapuolė

“Nors savo visuomenę vadiname pilietine, tačiau iš tikrųjų iki tokios mums dar labai toli, - “Dialogui” sako Daiva Vileikienė, Elektrėnų “Ažuolyno” vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja, istorijos mokytoja. – Kol kas mūsų piliečiai aktyviai reiškiasi tik tuomet, kai nori visuomenės sąskaita pasirūpinti savimi”. Edita Galinaitytė, Panevėžio 9-osios vidurinės mokyklos istorijos mokytoja, atkreipia dėmesį į istorijos formuotą lietuvių sąmonę ir charakterį. Pasak jos, Lietuvoje žmogui nuo žagrės piliečių tapti nebuvo laiko: tai jį lenkų bajorai slopino, tai rusų žandarai, tai sovietinis režimas. Juk dar neseniai gauti asmeninės naudos paperkant okupacinės valstybės pareigūną buvo laikoma kone žygdarbiu. Lietuvai tapus nepriklausoma, seni įpročiai neprapuolė, o naujų – staiga neatsirado. Verslininkų ir tarptautinių ekspertų apklausos liudija, jog Lietuva tebėra tarp šalių, kurios susiduria su rimtomis korupcijos problemomis.

Taisyklės – irgi vertybė

Pedagogus, norinčius pajudinti šį plačiai išsikerojusi reiškinį, nudžiugino Šiuolaikinių didaktikų centro projektas “Švietimas prieš korupciją”. Jis suteikė galimybę ne tik patiems daugiau sužinoti, bet ir su moksleiviais aptarti tai, ką visi žino, tačiau viešai nekalba. “Dabartinės visuomenės vertybių sistema yra nesubalansuota, - sako E.Galinaitytė. - Laisvė interpretuojama kaip galimybė daryti ką nori, nesiimant atsakomybės nei prieš įstatymus, nei prieš aplinkinius žmones”. D.Vileikienė vaikams aiškina, kad gyvenime būtina laikytis tam tikrų taisyklių, - be jų laisvė ir demokratija tesančios chaosas ir anarchija. Tačiau, pasak mokytojos, pastangos ugdyti pilietiškumą dažnai atsiremia į buitinę aplinką, į kurią vaikai kasdien patenka grįžę iš mokyklos. Namuose jie girdi kitokias nuomones, iš žiniasklaidos sužino kitokio veikimo pavyzdžių, todėl pasirinkti tinkamas vertybes vaikams nesą lengva. “Antikorupcinio ugdymo programa gali tapti pilietinės, korupcijai nepakančios visuomenės kelrodžiu”, - įsitikinusi D.Vileikienė.

Kas kaltesnis?

“Kas kaltesnis – kyšį duodantysis ar jį imantysis?” - klausė “Dialogas” antikorupcinio ugdymo programos autorių ir jiems talkinusių Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) specialistų. “Duodantysis kyšį nori, kad jam būtų padaryta išimtinė paslauga: greičiau, geriau, daugiau. Jis nori būti viršesnis už kitus, - “Dialogui” sako Jūratė Blinstrubaitė, Kėdainių “Ažuolyno” vidurinės mokyklos psichologė. O juk reikėtų pagalvoti, kad pasaulyje gyvena ne tu vienas ir bėdos spaudžia ne tik tave. Todėl kaltesniu laikau duodantįjį”. Tokiam požiūriui pritarė ir kitos mokytojos. Tik Gintautas Petraitis, Šiaulių Stasio Šalkauskio vidurinės mokyklos technologijų mokytojas, abi puses laiko vienodai kaltomis. Gintautas ir kyšį duodantįjį, ir kyšį imantįjį apgyvendintų vienoje kameroje. Tačiau STT Korupcijos prevencijos valdybos viršininko Kęstučio Zaborsko nuomone, beveik 70 proc. atvejų didesnė kaltė tenka ne kyšį davusiajam, o jį ėmusiam pareigūnui. STT direktorius Valentinas Junokas kyšius imantiesiems dar griežtesnis. Jis teigia: “Pareigūnai žino ne tik įstatymus, bet ir savo funkcijas bei pareigas. Už šių tinkamą atlikimą mokesčių mokėtojai jiems moka atlyginimus. Todėl, imdami kyšius, pareigūnai yra neabejotinai kaltesni už juos papirkti mėginančius piliečius”.

Korupcija ir politika

Projekte dalyvavę pedagogai nevengė ir provokatyvaus “Dialogo” klausimo apie politines korupcijos pasekmes, dėl kurių mažėja piliečių pasitikėjimas valstybe ir jos institucijomis. Vieni mokytojai tvirtino, kad dabar šalį krečiantį Prezidentūros skandalą labiausiai lėmė ne politinės, o korupcinės priežastys, o kiti sakė, jog 70-80 proc. skandalo priežasčių – politines. Tačiau daugumos pedagogų nuomone, abiejų rūšių priežasčių esą po lygiai, nes politika ir korupcija pas mus – dar labai susijusios.

Korupcija, kaip ir apskritai visa nusikalstama veika, - žmogaus pasirinkimo sritis. Mokytojų uždavinys – sudaryti prielaidas, kad vaikai rinktųsi ne savanaudiškus, o visuomenės interesus atitinkančius sprendimus. Tam pasitarnaus ir integruota antikorupcinio ugdymo programa, kurią gaus visos šalies mokyklos.